

TSCHECHISCHE KURZ- UND REPITITIONSGRAMMATIK

Timm Lichte (timm.lichte@uni-tuebingen.de)

August 2008

1 Nomen

SG	Maskulinum (belebt)			Maskulinum (unbelebt)	
Nom	student	muž	předseda	sešit	pokoj
Gen	studenta	muže	předsedy	sešitu/sýra	pokoje
Dat	studentu, -ovi	muži, -ovi	předsedovi	sešitu	pokoji
Akk	studenta	muže	předsedu	sešit	pokoj
Lok	studentu, -ovi	muži, -ovi	předsedovi	sešitu, -ě	pokoji
Inst	studentem	mužem	předsedou	sešitem	pokojem
PL					
Nom	studenti	muži	předsedové	sešity	pokoje
Gen	studentů	mužů	předsedů	sešitů	pokojů
Dat	studentům	mužům	předsedům	sešitům	pokojům
Akk	studenty	muže	předsedy	sešity	pokoje
Lok	studentech	mužích	předsedech	sešitech	pokojích
Inst	studenty	muži	předsedy	sešity	pokoji
	pán	soudce		hrad	stroj

SG	Femininum			
Nom	žena	židle	skříň	místnost
Gen	ženy	židle	skříňe	místnosti
Dat	ženě	židli	skříni	místnosti
Akk	ženu	židli	skříň	místnost
Lok	ženě	židli	skříni	místnosti
Inst	ženou	židlí	skříní	místností
PL				
Nom	ženy	židle	skříňe	místnosti
Gen	žen	židlí	skříní	místností
Dat	ženám	židlím	skříňím	místnostem
Akk	ženy	židle	skříňe	místnosti
Lok	ženách	židlích	skříňích	místnostech
Inst	ženami	židlemi	skříňemi	místnostmi
		růže, země	pišeň	kost

SG	Neutrum		
Nom	město	moře	náměstí
Gen	města	moře	náměstí
Dat	městu	moři	náměstí
Akk	město	moře	náměstí
Lok	městě	moři	náměstí
Inst	městem	mořem	náměstím
PL			
Nom	města	moře	náměstí
Gen	měst	moří	náměstí
Dat	městům	mořím	náměstím
Akk	města	moře	náměstí
Lok	městech	mořích	náměstích
Inst	městy	moří	náměstími
		hřiště	stavení

Genitiv masc.sg.				Lokativ masc.sg.	
chléb	—	chleba	oběd	—	oběda
ostrov	—	ostrova	les	—	lesa
sklep	—	sklepa	jazyk	—	jazyka
kostel	—	kostela	svět	—	světa
klášter	—	kláštera	hřbitov	—	hřbitova
život	—	života	zákon	—	zákona
večer	—	večera	sýr	—	sýra
... und Endungen auf -ov,-ín,-ýn				Harte Konsonanten: o sešitu / na, v sešitě v parku, ve filmu, v hotelu	
				Weiche Konsonanten: na stole -l,-z,-s + e	
				belebt: o Petrovi o Petru Horákovi o inženýru Petru Horákovi	

Plural maskulin+belebt			Genitiv masc.pl.		
-k	—	-ci	hezký kluk	—	hezcí kluci
-ch	—	-ši	Čech	—	Češi
-r	—	-ři	bratr	—	bratři
-h	—	-zi	bůh	—	bozi
-ský	—	-ští	český	—	čeští
-cký	—	-čtí	americký	—	američtí
-tel			přítel	—	přatelé
-ista	—	+é	turista	—	turisté
-an			Američan	—	Američané
Entlehnungen: -log/ál/graf/zof			—	+ové	ekolog — ekologové
Eigennamen					Čapek — Čapkové
			přítel — přítel		
			člověk — lidé		
			dítě — děti		
			peníze — peněz		

Lokativ fem.sg.			Lokativ neut.sg.		
-ha	→	-ze	Praha	—	v Praze
-ka	→	-ce	holka	—	o holce
-ra	→	-ře	sestra	—	o sestře
-cha	→	-še	sprcha	—	o sprše
kuře — v kuřeti			-g	—	tango — o tangu
			-k	+u	Polsko — o Polsku
			-h,-ch		ticho — o tichu
			sonst +ě,+e,+í		

Genitiv fem./neut.pl.	
učitelka	— učitelek
sestra	— sester
firma	— firem
okno	— oken
divadlo	— divadel
tričko	— triček

	SG	PL
N	dítě (N)	děti (f)
G	dítěte	dětí
D	dítěti	dětem
A	dítě	dětí
L	dítěti	dětech
I	dítětem	dětmi

	SG	PL
N	kuře	kuřata
G	kuřete	kuřat
D	kuřeti	kuřatům
A	kuře	kuřata
L	kuřeti	kuřatech
I	kuřetem	kuřaty

Vokativ					
M	hart	-e -u (nach k,h,ch) -ře (bei -r)	F	-a -e	-o -e
	weich	-i -če (bei -ec)			

2 Adjektive

SG	Harte Adjektive			Weiche Adjektive		
Nom	český	česká	české	moderní	moderní	moderní
Gen	českého	české	českého	moderního	moderní	moderního
Dat	českému	české	českému	modernímu	moderní	modernímu
Akk	český(-ého)	českou	české	moderní (-ho)	moderní	moderní
Lok	českém	české	českém	moderním	moderní	moderním
Inst	českým	českou	českým	moderním	moderní	moderním
PL						
Nom	čeští / české	české	česká	moderní	moderní	moderní
Gen	českých			moderních		
Dat	českým			moderním		
Akk	české			moderní		
Lok	českých			moderních		
Inst	českými			moderními		
	mladý, krásný, zajímavý			jarní, cizí, budoucí		

PL	Mask.	Fem.	Neut.
Nom	všichni (bel.) všechny (unbel.)	všechny	všechna
Gen	všech		
Dat	všem		
Akk	všechny	všechny	všechna
Lok	všech		
Inst	všemi		

Komparativ und Superlativ

Endung	Beispiele			
-ější (-ejší)	-lý	—	-lejší	veselý — veselejší
	-rý	—	-řejší	chytrý — chytřejší
	-zý	—	-zejší	drzý — drzejší
	-ný	—	-nější	hodný — hodnější
	-vý	—	-vější	zdravý — zdravější
	-pý	—	-pější	hloupý — hloupejší
	-mý	—	-mější	přímý — přímější
	-tý	—	-tější	jistý — jistější
	-ský	—	-štější	lidský — lidštější
	-cký	—	-čtější	komický — komičtější
-ší	-hý	—	-žší	drahý — dražší
	-chý	—	-šší	suchý — sušší
	-ký	—	-čí	lehký — lehčí
				měkký — měkčí
	-dý	—	-dší	chudý — chudší
	-bý	—	-bší	slabý — slabší
	-dký	—	-dší	sladký — sladší
	-tký	—	-tší	krátký — kratší
-z(ž)ký	—	-žší	těžký — těžší	
-oký	—	-ší	široký — širší	

	Komparativ	Superlativ
dobry	lepší	nejlepší
špatný	horší	nejhorší
velký	větší	největší
malý	menší	nejmenší
krátký	kratší	nejkratší
dlouhý	delší	nejdelší
vysoký	vyšší	nejvyšší
nizký	nižší	nejnižší
blizký	blížší	nejblížší

Ausnahmen

bohatý — bohatší, hustý — hustší, čistý — čistší, prostý — prostší
starý — starší, tmavý — tmavší, snadný — snazší, zadný — zazší

tak - jako

než
superlativ + z/ze + gen.
superlativ + v/ve + lok.
čím - tím

so - wie

als
superlativ + von
superlativ + in
je - desto

3 Adverbien

Adverb	Adjektiv	Beispiele
-e	-l, -z, -s	cizí — cize rychly — rychle kusý — kuse
-e	-rý — -ře -hý — -ze -chý — -še -ký — -ce	dobrý — dobře ubohý — uboze suchý — suše lehký — lehce
-ě	-t, -d, -n, -b, -p, -v, -m	nový — nově špatný — špatně hloupý — hloupě
-sky, -zky, -cky	-ský, -zký, -cký	hezký — hezky český — česky německý — německy

Komparativ und Superlativ

Endung		Beispiele
-ěji (-eji)	-ě — -ěji	hloupě — hloupěji
	-e — -eji	vesele — veseleji
	-cky — -čtěji	komicky — komičtěji
	-sky — -štěji	pansky — panštěji
-ø	-ko — -ø	daleko — dále/dál
		blízko — blíže/blíž
	-oko — -ø	těžko — tíže/tíž široko — šíře/šíř vysoko — výše/výš

	Komparativ	Superlativ
dobře	líp/lépe	nejlíp/nejlépe
špatně	hůř/hůře	nejhůř/nejhůře
mnoho/hodně	víc/více	nejvíc/nejvíce
málo	mň/méně	nejmň/nejméně
dlouho	déle	nejdéle
daleko	dál/dále	nejdál/nejdále
blízko	blíž/blíže	nejblíž/nejblíže
brzy	dřív/dříve	nejdřív/nejdříve

tak - jako	so - wie
než	als
superlativ + z/ze + gen.	superlativ + von
superlativ + v/ve + lok.	superlativ + in
čím - čím	je - desto

4 Pronomen

Personalpronomen

SG	betont / mit Präposition / unbetont				
Nom	já	ty	on	ona	ono
Gen	mě,mne	tebe/tebe/tě	jeho/něho,něj/ho	jí/ní/jí	jeho/něj,něho/ho
Dat	mně/mně/mi	tobě/tobě/ti	jemu/němu/mu	jí/ní/jí	jemu/němu/mu
Akk	mě,mne	tebe/tebe/tě	jeho/něho,něj/ho	jí/ní/jí	jeho/něj,něho/ho
Lok	- /mně/-	-/tobě/-	-/něm/-	-/ní/-	-/něm/-
Inst	mnou	tebou	jím/ním/jím	jí/ní/jí	jím/ním/jím
PL					
Nom	my	vy	oni	ony	ona
Gen	nás	vás		jich/nich/jich	
Dat	nám	vám		jím/ním/jím	
Akk	nás	vás		je/ně/je	
Lok	nás	vás		nich	
Inst	námi	vámi		jimi/nimi/jimi	

Possessivpronomen

SG	Mask.	Fem.	Neut.
Nom	můj	má/moje	mé/moje
Gen	mého	mé/mojí	mého
Dat	mému	mé/mojí	mému
Akk	můj/mého (bel)	mou/moji	mé/moje
Lok	mém	mé/mojí	mém
Inst	mým	mou/mojí	mým
PL			
Nom	mí/moji (bel)	mé/moje	má/moje
	mé/moje (unbel)		
Gen	mých		
Dat	mým		
Akk	mé/moje	mé/moje	má/moje
Lok	mých		
Inst	mými		

SG	Mask.	Fem.	Neut.
Nom	tvůj	tvá/tvoje	tvé/tvoje
Gen	tvého	tvé/tvojí	tvého
Dat	tvému	tvé/tvojí	tvému
Akk	tvůj/tvého (bel)	tvou/tvoji	tvé/tvoje
Lok	tvém	tvé/tvojí	tvém
Inst	tvým	tvou/tvojí	tvým
PL			
Nom	tví/tvoji (bel)	tvé/tvoje	tvá/tvoje
	tvé/tvoje (unbel)		
Gen	tvých		
Dat	tvým		
Akk	tvé/tvoje	tvé/tvoje	tvá/tvoje
Lok	tvých		
Inst	tvými		

SG	Mask., Neut.	Fem.
Nom	její	její
Gen	jejího	její
Dat	jejímu	její
Akk	její/jejího (Mbel)	její
Lok	jejím	její
Inst	jejím	její
PL		
Nom	její	
Gen	jejích	
Dat	jejím	
Akk	její	
Lok	jejích	
Inst	jejími	

SG	Mask.	Fem.	Neut.
Nom	naš	naše	naše
Gen	našeho	naší	našeho
Dat	našemu	naší	našemu
Akk	naš/našeho (bel)	naši	naše
Lok	našem	naší	našem
Inst	naším	naší	naším
PL			
Nom	naše/naši (bel)	naše	naše
Gen	našich		
Dat	naším		
Akk	naše		
Lok	našich		
Inst	našimi		

SG	Mask.	Fem.	Neut.
Nom	vás	vaše	vaše
Gen	vašeho	vaší	vašeho
Dat	vašemu	vaší	vašemu
Akk	vás/vašeho (bel)	vaši	vaše
Lok	vašem	vaší	vašem
Inst	vaším	vaší	vaším
PL			
Nom	vaše/vaši (bel)	vaše	vaše
Gen	vašich		
Dat	vaším		
Akk	vaše		
Lok	vašich		
Inst	vašimi		

SG	
Nom	jejich
Gen	
Dat	
Akk	
Lok	
Inst	
PL	
Nom	jejich
Gen	
Dat	
Akk	
Lok	
Inst	

Reflexives Possessivpronomen:

svůj - svá/svoje - své/svoje

...

Demonstrativpronomen

SG	Mask.	Fem.	Neut.	PL			
Nom	ten	ta	to	Nom	tí	ty	ta
Gen	toho	té	toho	Gen	těch		
Dat	tomu	té	tomu	Dat	těm		
Akk	ten/toho	tu	to	Akk	ty	ty	ta
Lok	tom	té	tom	Lok	těch		
Inst	tím	tou	tím	Inst	těmi		

Fragepronomen etc.

SG	Fragepronomen	
Nom	kdo	co
Gen	koho	čeho
Dat	komu	čemu
Akk	koho	co
Lok	kom	čem
Inst	kým	čím

Fragewort	Negativpronomen	Indefinitpronomen
kdo	nikdo	někdo
co	nic	něco
jaký	žadný	nějaký
který	žadný	některý
kde	nikde	někde
kam	nikam	někam
odkud	odnikud	odněkud
kdy	nikdy	někdy
kolik	—	několik

5 Präpositionen

kam?	kde?	odkud?
do + Gen.	v + Lok.	z + Gen.
na + Akk.	na + Lok.	od + Gen.
k + Dat.	u + Gen.	

6 Zahlworte

1	jeden, jedna, jedno	11	jedenáct	20	dvacet
2	dva, dvě	12	dvanáct	30	třicet
3	tři	13	třináct	40	čtyřicet
4	čtyři	14	čtrnáct	50	padesát
5	pět	15	patnáct	60	šedesát
6	šest	16	šestnáct	70	sedmdesát
7	sedm	17	sedmnáct	80	osmdesát
8	osm	18	osmnáct	90	devadesát
9	devět	19	devatenáct		
10	deset				

100	sto (n)	1000	tisíc (m)	1 000 000	milion (m)
200	dvě stě	2000	dva tisíce	2 000 000	dva miliony
300	tři sta	3000	tři tisíce	5 000 000	pět milionů
400	čtyři sta	4000	čtyři tisíce		
500	pět set	5000	pět tisíc		
600	šest set	6000	šest tisíc		

1.	první, první, první	11.	jedenáctý	20.	dvacátý
2.	druhý, druhá, druhé	12.	dvanáctý	30.	třicátý
3.	třetí	13.	třináctý	40.	čtyřicátý
4.	čtvrtý	14.	čtrnáctý	50.	padesátý
5.	pátý	15.	patnáctý	60.	šedesátý
6.	šestý	16.	šestnáctý	70.	sedmdesátý
7.	sedmý	17.	sedmnáctý	80.	osmdesátý
8.	osmý	18.	osmnáctý	90.	devadesátý
9.	devátý	19.	devatenáctý	100.	stý
10.	desátý			1000.	tisící

21.	dvanáctý první
22.	dvanáctý druhý

7 Verben

Präsens

Infinitiv	Singular	Plural	Beispiele
einsilb. Verben -out	píšu	píšeme	číst (čtu), jít (jdu), jet (jedu)
	píšeš	píšete	
	píše	píšou	
-ovat	studuji/uju	studujeme	hrát (hraju), pít (piju), žít (žiju)
	studuješ	studujete	
	studuje	studují/ujou	
-it, -et, ět	mluvím	mluvíme	spát (spím) , stát (stojím) jíst (jím, 3.pl jedl), vědět (vím, 3.pl vědí)
	mluvíš	mluvíte	
	mluví	mluví	
-at	dělám	děláme	začínat, mít (mám), dát (dám)
	děláš	děláte	
	dělá	dělají	
chtít (wollen)	chci chceš chce	chceme chcete chtějí	nechci = ich will nicht
mocht (können)	můžu / mohu můžeš může	můžeme můžete můžou	nemůžu = ich kann nicht
muset (müssen)	musím musíš musí	musíme musíte musí (musejí)	musím = ich muss nicht
smět (dürfen)	smím smíš smí	smíme smíte smějí	nesmím = ich darf nicht

Konditional

	Singular		Plural	
1	chtěl/a	bych	chtěli/y	bychom
2	chtěl/a	bys	chtěli/y	byste
3	chtěl/a/o	by	chtěli/y/a	by

	Singular		Plural	
1	učil/a	bych se	učili/y	bychom se
2	učil/a	bys ses	učili/y	byste se
3	učil/a/o	by se	učili/y/a	by se

- Negation am Vollverb: *nechtěl bych, neučil bych se*
- Wortstellung: Das *bych*-Hilfsverb ist immer das 2. Satzglied.
- Bei irrealen Konditionalsätzen werden *kdy + bych* verschmolzen:
kdybych pracoval/a, kdybys pracoval/a, ...
kdybych se učil/a, kdybys se učil/a, ...
- Konditionalformen der Vergangenheit = Konditional + Partizip von *být*
byl bych jel (ich wäre gefahren), *já bych se byl smál* (ich hätte gelacht)

Perfekt

	Singular	Plural		Singular	Plural
1	dělal jsem dělala jsem	dělali jsme dělaly jsme	1	oblékal jsem se/si oblékala jsem se/si	oblékali jsme se/si oblékaly jsme se/si
2	dělal jsi dělala jsi	dělali jste dělaly jste	2	oblékal ses/sis oblékala ses/sis	oblékali jste se/si oblékaly jste se/si
3	dělal dělala dělalo	dělali dělaly dělala	3	oblékal se/si oblékala se/si oblékalo se/si	oblékali se/si oblékaly se/si oblékala se/si

mocht — mohl, chtít — chtěl, muset — musel, smět — směl
být — byl, pít — pil, mít — měl
jít — šel/šla/šlo/šli/šly
jet — jel, jíst — jedl, číst — četl

- Negation am Vollverb: *nedělal jsem ...*

Futur

	Singular		Plural	
1	budu	studovat	budeme	studovat
2	budeš	studovat	budete	studovat
3	bude	studovat	budou	studovat

+ Reflexivpr.: budu se dívat

Zielgerichtete Bewegungsverb			
jít — půjdu	vést — povezu		
jet — pojedu	vést — povedu		
běžet — poběžím	růst — porostu		
letět — poletím	kvést — pokvetu		
nést — ponesu			

- Futurbildung mit *budu* nur bei imperfektiven Verben! Die Präsensform perfektiver Verben ist schon futurisch.
- Negation am finiten Hilfsverb: *nebudu studovat ...*

Imperativ

	inf	3.pers.pl.	imp.2.sg.	imp.1.pl.	imp.2.pl.
Ein Konsonant			—	-me	-te
á → a	mluvit	mluví	mluv	mluveme	mluvte
í → i	děkovat	děkují	děkuj	děkujme	děkujte
ou → u	ukázat	ukážou	ukáž	ukážme	ukážte
t → t'	psát	píšou	piš	pišme	pište
d → d'	koupit	koupí	kup	kupeme	kupete
n → ñ	platit	platí	plat'	plat'me	plat'te
	chodit	chodí	chod'	chod'me	chod'te
	prominout	prominou	promiň	promiňme	promiňte
Zwei Konsonanten			-i	-eme/-ěme	-ete/-ěte
-l/-r → -eme/ete	číst	čtou	čti	čtěme	čtěte
	vzít	vezmou	vezmi	vezměme	vezměte
	říct	řeknou	řekni	řekněme	řekněte
	jít	jdou	jdi	jděme	jděte
Endung auf -ají			-ej	-ejme	-ejte
	dělat	dělají	dělej	dělejme	dělejte
	počkat	počkají	počkej	počkejme	počkejte
Ausnahmen					
	jíst	jedí	jez	jezme	jezte
	sníst	snědí	sněz	snězme	snězte
	vědět	vědí	věz	vězme	vězte
	mít	mají	měj	mějme	mějte
	být	jsou	bud'	bud'me	bud'te
	přijít	přijdou	přijd'	přijd'me	přijd'te
	jít (Fut.)	půjdou	pojď'	pojď'me	pojď'te

- Imperativ und Aspekt:

positiv	→	perfektiv
negativ	→	imperfektiv

Präfixe der Verben

do-	1. eine Grenze erreichen 2. etw. zu Ende machen
na-	auf, hinauf
nad-	über, darüber
ob-	um, herum
od-	weg, ab
pod-	unter, herunter
pro-	durch
pře-	über, noch einmal tun
před-	vor
při-	1. hinein, heran 2. zu, hinzu
roz-	1. Beginn einer Handlung 2. auseinander (+se)
s-	1. herunter 2. zueinander (+se)
v-	in, hinein
vy-	1. aus, heraus 2. hoch 3. Beginn einer Handlung
za-	1. in, hinein 2. dahinter

přejet = überfahren
předjet = überholen

sejít = herunterkommen
sejít se = sich treffen

8 Syntax

Wortfolge der Enklitika

Enklitika sind:

- Formen des Hilfsverbs *být*
- Reflexivpronomina
- unbetonte Formen der Personalpronomina
- Demonstrativpronomina
- adverbiale Ausdrücke (*tu, tam, ted', už, tak, ...*)
- Präposition + Personalpronomina

Satzglied	1. Hilfsverb	2. Ref.	3. Pers.	4. Demonstr.	5. Kurzadverb	6. Kurzpräp.	Andere Satzglieder

- a, ale* und *i* zählen nicht zum Vorfeld.

9 Phonetik

hart	h ch k r d t n g
weich	ž š č ř c j d' t' ň
hartweich	b f l m p s v z